

УДК 930.25 (093.2) "17"

РОЛЬ ДОКУМЕНТІВ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ КОМУНІКАЦІЇ МІСЬКОЇ ВЛАДИ У ПИТАННЯХ РОЗБУДОВИ ТА НАЛАГОДЖЕННЯ ОБОРОНИ МІСТА ЛЬВОВА У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст. (на прикладі архівних джерел ЦДІА України у м. Львів)

Тетяна Білушак

Національний університет «Львівська політехніка»
Україна, 79013, м. Львів, вул. Митрополита Андрія, 5
e-mail: Tetiana.M.Bilushchak@lpnu.ua

Сьогодні актуальність розгляду проблем комунікативних документів та їхнє значення у спілкуванні магістрату з міщанами та жителями передмістя під час дослідження архівних джерел з військової історії посідає важливе місце у загальному джерелознавстві та несе певну можливість для порівнянь. Львів – один з найбільших міських центрів Галицько-Волинської держави, Польської корони, а згодом Речі Посполитої, у силу свого особливого геополітичного розташування став місцем, де розвиток військово-оборонної справи досяг свого апогею. У цьому контексті увагу привертає дослідження документно-інформаційної комунікації, яка утворювалася у результаті діяльності львівського магістрату без вивчення якої неможливо уявити повну картину історії середньовічного Львова.

Присвячення аналізу численних досліджень оборони середньовічного Львова привертають увагу як українських, так і зарубіжних науковців. Усі дослідники, що так чи інакше торкалися історії обороноздатності міста, робили це у рамках певних тем, розглядаючи лише певні аспекти. Проте, питання оборони міста, як соціальну взаємодію у документно-комунікаційній сфері, залишається досі маловивченим.

Базуючись на документах архіву м. Львова, детальне та поетапне розкриття розвитку та розбудови міста від XIV до XVIII ст. належать праці Діонісія Зубрицького [1]. Важливе місце займає Владислав Лозинський, який цікавився історією Львова XVI-XVII ст. і для якого базою для дослідження були передусім документи Львівського міського архіву, а саме: актова документація судово-адміністративних книг Львова, раєцькі книги [2]. Для систематизації, аналізу, опису архівної спадщини Львівського магістрату чимало зробив Карл Бадецький [3].

Історіографічну цінність мають праці Владислава Томкевича [4]. Зокрема, при вивченні становища львівського оборонного комплексу у XVII-XVIII ст., історик використав у своїй ро-

боті люстрації міських укріплень, підкресливши значення такого виду джерела для подібних досліджень. Привертає увагу використання В. Томкевичем планів Ауреліана Пассаротті та супровідної документації інженера про наявне на той час становище міських мурів, які він використав при реконструкції історії міських укріплень на початку XVII ст.

За записами шосових книг, актами люстрацій і ревізій укріплень і міських арсеналів, що проводилися у XVII ст., Б. Мельник вивчив стан озброєності укріплень Львова у другій половині XVII ст., описав діяльність львівських зброярів, дослідив їх кількісний і персональний склад [5]. Неперевершений знавець джерел Ярослав Ісаєвич звернув увагу на малодосліджені описи міста мандрівників, які доповнюють картину бачення оборонного комплексу міста сучасниками XVII-XVIII ст. [6]. Джерелознавчі студії над документацією Львова пов'язані з іменем іншого видатного українського історика Ярослава Дашкевича [7]. Саме він одним із перших українських істориків окреслив джерелознавчий потенціал адміністративних, судових і фінансових книг XIII-XVIII ст. для історії України. Ним також була розроблена методика роботи з цим типом джерел. Визначення інформаційного потенціалу, функції та класифікація архівних джерел XIV-XVIII ст. з військової справи та розвитку оборонної системи Львова досліджувала Тетяна Білушак [8-17].

Мета дослідження полягає у висвітленні документно-інформаційної комунікації між мешканцями Львова та передмістя з магістратом щодо питань розбудови та налагодження оборони міста у першій половині XVII ст.

Станом на початок XVII ст. фортифікації Львова з часу останньої реконструкції у середині XVI ст. не зазнавали серйозних модифікацій і поступово переходили до занепаду через наростаючі фінансові проблеми міста, а також через порівняно мирний період в історії Речі Посполитої [4, с. 110]. Вже тоді існувало розу-

міння, що старі укріплення слід не ремонтувати, а натомість будувати нові відповідно до вимог часу і тогочасної інженерної думки. Незважаючи на певний застій у розвитку фортифікацій, місто продовжувало стихійно зростати та розбудовуватись. На прилеглих до міських мурів територіях зводились, як монастирські так і приватні споруди, які нерідко спотворювали систему міських фортифікацій і нівелювали їх пряме призначення. Відтак, у політиці львівського магістрату початку XVII ст. простежуємо спроби контролювати будь-які будівельні роботи, що проходили поблизу міських укріплень. Низка позовів міською радою на початку XVII ст. було внесено проти львівських єзуїтів, які у цей час почали активно розбудовувати свої монастирські приміщення. У судових скаргах львів'яни виступали проти самовільно прорубаної хвіртки у міських мурах, яка полегшувала єзуїтам зв'язок з їхніми замиськими володіннями [4, с. 116].

Незважаючи на фактичну потребу розширення міста, магістрат займав доволі пасивну позицію у питанні побудови нових укріплень, які б, по-перше, відповідали новим вимогам поступу у військовій справі, а по-друге, розширили б межі існуючого міста. Разом з тим, ця ідея набуває популярності серед мешканців львівських передмість, які цим самим у перспективі могли б здобути статус повноправних міщан, а крім того вирішити питання власної безпеки, оскільки у військовий час передмістя першими потрапляли під ворожі удари. У результаті, ініціатива перебудови міських укріплень пішла не з боку королівської чи міської влади, а з подачі львівських передміщан. Зокрема, у 1607 р. мешканці Галицького передмістя звернулися до короля Сигізмунда III Вази з петицією, в якій прохали монарха визнати передмістя окремим містом, яке буде посідати власну фортифікаційну лінію та власну, незалежну від Львова, юрисдикцію. Важливо, що Сигізмунд III прихильно поставився до прохання львівських передміщан і 22 липня 1607 р. видав указ про створення комісії, яка мала детально вивчити усю справу. Наслідком роботи комісії під керівництвом Авреліана Пассаротті став грандіозний, як на ті часи, проект будівництва нових укріплень [18, с. 113].

Мешканці передмість підтримали ідею масштабного будівництва укріплень і почали наспівати нові вали. Ця акція породила цілу чергу протестацій, які львівський магістрат вніс проти передміщан. Процес зведення нових укріплень був зафіксований також у реляціях представників міської ради. Реляції представ-

ляють собою звіти спеціально створених комісій у складі львівських міщан, які оглядали будівельні роботи, що велися на передмістях [19, с. 137-138]. З цими ж подіями пов'язаний інший цікавий вид документа – скарга львівського міського водопровідного майстра Матвія на передміщан у зв'язку із самовільним пошкодженням міського водогону під час побудови укріплень, датована 13 травня 1608 р. і внесена до міського суду. Привертає увагу той факт, що майстер звинувачував передміщан лише у самому факті пошкодження водогону, який постачав воду до міських ровів, у той час як райці звинуватили їх у викритті важливого інфраструктурного та стратегічного об'єкту для загального огляду, а це у майбутньому могло стати важливою інформацією для ворога [19, с. 139-140]. У підсумку будівництво нових укріплень зупинили не внесені до міської ради протестації, а дорожнеча та масштаб робіт, які виявились непосильними для мешканців передмість [4, с. 113].

У 1614 р. львівський магістрат видав «Декларацію міста Львова про амуніцію Галицького передмістя». Декларація складалася із шести пунктів, у яких члени міської ради обґрунтовували недоцільність будівництва нових укріплень. Міщани були ознайомлені із планами Авреліана Пассаротті та наголошували на дорожнечі проекту, який місто не змогло б оплатити [20, арк. 111-111-зв.]. Таким чином, місто негативно ставилося до будівництва нових укріплень і вбачало загрозу для свого становища. З огляду на це декрет був спрямований на те аби, з одного боку, дискредитувати проект будівництва, як непосильний для міста, а з іншого – зберегти за собою вплив на саме будівництво, фінансування проекту звичні права й обов'язки, які мешканці передмість здійснювали на його користь. Фактично ж документ мав на меті заблокувати дії мешканців передмістя у справі подальшого будівництва укріплень.

У цьому конфлікті документно-інформаційна комунікація відбувалася між міською радою, передмістями та королем. Зразком комунікації міста та передмість з королем є листи-звернення до монарха. В описуваний час, а саме у 1614 р. з листом до Сигізмунда III Вази звернулася львівська міська рада. У початковій частині листа одразу визначається причина, через яку міщани звертаються до короля – «у справі з передміщанами через укріплення Галицького передмістя». Скарга на діяльність передміщан, а власне таким був основний зміст листа, зводилася до того, що Си-

гізмунда III просили, аби він на королівському суді справедливо розсудив міщан і передміщан [20, арк. 106].

У зв'язку із перешкодами у будівництві нової лінії укріплень 20 серпня 1614 р. передміщани Галицького передмістя розпочали процес проти магістрату Львова. Відповідний документ позову був внесений до магістратських книг із таким же заголовком – «Процес справи передміщан Галицького передмістя навколо мунції, який розпочався 20 серпня 1614 р.» Підставою для початку процесу послужив мандат Сигізмунда III від 7 серпня 1614 р., який дослівно був заоблятований у магістратській книзі. Зважаючи на загрозу мешканцям передмість з боку татар, король наказував негайно приступити до зведення укріплень згідно плану Аврелія Пассаротті [20, арк. 83].

Львівська влада дала швидку відповідь на позов міщан. У протоколі засідання міської ради, на якому розглядалися питання нових укріплень, магістрат підкреслив, що його урядники завжди зважали та дослухалися до королівських декретів. Однак, будівництва нових укріплень не допускають власники ґрунтів, через які мають проходити ці укріплення. Коштів для компенсації власникам ділянок міський уряд не мав, тож мусив призупинити будівництво укріплень. Таким чином, міські урядовці вдавалися до юридичних маніпуляцій з метою перешкодити будівництву. Крім цього, у черговий раз наголошувалося на коштовності проекту, який, на думку львівських урядовців, можливо було подужати, лише залучивши мешканців усєї Речі Посполитої. Нарешті, магістрат скаржився на те, що до міста не прибув спеціальний королівський комісар у цій справі Теофіл Шембек, який попереднього разу за браком часу не завершив свою місію у Львові. Зі свого боку міська рада призначила для повторного розпланування укріплень Павла Римлянина, як фахівця у інженерній справі й як мешканця передмістя. Також магістрат попросив ротмістра Руцького, особу якого для оцінки будівельного проекту погодили король і гетьман, оглянути лінію майбутніх укріплень. Після оглядин той зробив висновок, що краще зміцнити старі фортифікації, ніж будувати нові, оскільки «не годиться аби передмістя обороняли себе за допомогою укріплень, які дуже дорого коштують». Львівські чиновники зазначили, що свої аргументи вони виклали у листі до королівського двору, від якого чекали відповіді. Для нових замірів магістрат склав чергову комісію у складі міщан і мешканців передмість, яку очолив Павло Римлянин. Вони

мали провести нові заміри укріплень безпосередньо на місці, щоб оглянути місцевість «на око», а не «на папері». З представників магістрату до складу комісії увійшло 4 райці, 3 лавники і 5 членів колегії 40 мужів. Даний протокол засідання львівського магістрату скріпив підписом і печаткою львівський писар Бартоломей Іберович [20, арк. 83-85].

Загострення конфлікту передміщан з львівським магістратом ілюструє ще один цікавий документ – «Status causa cum Suburbanus Leopoldien Halicien ex parte munitionis». Документ відображає сутність наступного етапу конфлікту між містом і його передмістями, при цьому він створений чиновниками магістрату, тож подає ситуацію у світлі, вигідному міському уряду. Причиною конфлікту міська рада визнала той факт, що передміщани за їхньою спиною здобули собі привілей від короля на звільнення від усякого роду повинностей у зв'язку з будівництвом укріплень довкола передмість. На думку міщан, таке будівництво не приносило користі місту, до того ж «лінія Пассаротті», як її названо у документі, не була по-сильним завданням для будівництва. У результаті Сигізмунд III прийняв зауваги міста та прислав у Львів нового інженера – Теофіла Шемберка. Останній розкритикував проект Пассаротті і порадив укріпити Краківське передмістя, де опорною точкою мав стати монастир святого Георгія, у той час як укріплення на Галицькому передмісті підлягали знищенню. Сигізмунд III погодився з тим, що будівництво лінії Пассаротті є надто коштовним і заборонив окремим декретом її будівництво. Натомість король пропонував створити новий проект укріплень у той час, як магістрат обстоював думку, що доцільніше відбудувати та зміцнити старі укріплення [20, арк. 104-105].

4 вересня 1614 р. відбулося засідання міської ради, на якому магістрат закликав передміщан надати оригінал декларації Авреліана Пассаротті, який згадувався у королівському мандаті на будівництво. На засіданні, яке відбулось того дня, було також заслухано звіт Павла Римлянина, Войцеха Капіноса й Адама Покори про результати здійснення нових замірів укріплень і створення нового плану фортифікацій. Цей звіт було внесено у протокол засідання міської ради. [20, арк. 91зв.-92]. У наступній частині протоколу наводились заміри оборонної лінії, здійснені А. Пассаротті, які слід було порівняти із замірами Павла Римлянина. [20, арк. 92зв.-93].

Серед іншого у протоколі засідань львівського магістрату також включений переказ ро-

змови короля із львівським синдиком, у якому остатній переповідає, які саме проблеми оборони міста цікавили Сигізмунда III. Короля непокоїла потенційна небезпека з боку найближчих до львівських мурів пагорбів. Планована лінія укріплень мала включити їх у нову систему оборони міста, однак здійснити цей проєкт було надзвичайно важко [20, арк. 94зв.-95]. Загалом, виходячи з аналізу протоколів засідання міської ради, видно, що свою риторику проти будівництва нових укріплень магістрат вибудовував виходячи із кількох аргументів: 1) недосконалості плану Авреліана Пассаротті; 2) грубого порушення прав земельної власності львівських міщан, костелів, шпиталів, через територію яких мали проходити майбутні укріплення; 3) дороговизна самого проєкту, а також невизначеність джерел його фінансування [20, арк. 95зв.-96].

Наступний сплеск активності у міському діловодстві в питаннях, що стосувалися налагодження оборони міста припадає на 20-30-і рр. XVII ст. у зв'язку із розгортанням польсько-турецької війни й очікуванням можливого вторгнення турків і татар на українські землі. Перед львівським магістратом постало завдання кардинального оновлення міських мурів. Особливістю міської документації на даному етапі був її судовий характер, оскільки більшість збережених документів стосувалися конфлікту між львівським магістратом і плебсом, який не бажав брати участь у будівельних роботах з укріплення середмістя. Конфлікт і подальший ряд взаємних обвинувачень і скарг були зумовлені тим, що Мартин Кампіан, львівський бургомістр (1574-1629), бажав звести принципово нову систему фортифікацій, у той час як міське населення, консервативно налаштоване, не бажало чути про жодні інновації, вимагаючи лише відновлення давніх укріплень [4, с. 112]. Після смерті Мартина Кампіана у 1629 р. будівельні роботи призупинилися, однак із поспіхом продовжились у 1634 р., напередодні візиту до Львова нового короля Владислава IV Вази [4, с. 112].

У 1634 р. знову активізувався давній конфлікт передмість із магістратом у справі будівництва укріплень довкола Галицького передмістя. Хід конфлікту відклався у відповідних протоколах засідань магістрату. Одне з таких засідань, де розглядали цю справу, відбулося 29 березня 1634 р. Для переговорів із магістратом у ратушу були запрошені представники Краківського та Галицького передмість – ландвійти, сотники і десятники [24, арк. 178]. Зміст основної частини протоколу починаєть-

ся із посилання на універсали найвищих державних достойників – руського воєводи та коронного гетьмана. Суть цих документів полягала у тому, що міщанам і мешканцям передмість наказувалось підготувати озброєння й амуніцію і, що важливо, взятися до побудови та відновлення валів і мурів міста у зв'язку із військовою загрозою Речі Посполитій від Османської імперії та Кримського ханства. Самі універсали коронного гетьмана та руського воєводи були вписані у протокол і зачитані представникам передмість безпосередньо на засіданні магістрату [20, арк. 177-179]. Посилаючись на ці документи, львівський магістрат звернувся до передміщан з проханням, аби вони готувалися до оборони міста, зокрема, привели у порядок свою зброю, довели до необхідної норми запаси пороху та провіанту, а також прибули з необхідним реманентом для будівництва та ремонту міських мурів [20, арк. 179-180].

Наступний протокол засідання міської ради стосується звіту комісії, яка оглядала боєготовність передміщан. Комісія спершу вказала легітимність своєї діяльності, пославшись на згадані універсали та рішення ради райців. У самому звіті члени комісії відмітили, що проінспектувавши будинки передміщан, не виявили достатньої кількості амуніції, продовольства, призначених для військового часу, а також інструментів, призначених для робіт на міських укріпленнях. Таким чином, комісія перевіряла не лише рівень готовності передміщан до оборони міста, але і до ремонтних робіт, що мали провадитись на передмістях. Комісія ствердила, що заможніші мешканці передмість посідали певну кількість необхідної зброї, провіанту й інструменту, натомість убога більшість передміщан, з огляду на низькі доходи не могла здійснити відповідних приготувань [20, арк. 180-181]. Подальші протоколи містять накази та розпорядження магістрату до передміщан щодо участі у роботах на міських укріпленнях, пояснення передміських сотників і ландтвітів причин неучасті у будівельно-ремонтних роботах передміщан, звинувачення магістратом передміщан у бунті [20, арк. 181-183].

Серед аргументів, до яких вдавалися представники магістрату, щоб переконати передміщан взяти участь у будівництві міських укріплень стали не лише посилання на універсали руського воєводи та коронного гетьмана, загрозу турецько-татарського вторгнення, але й запевнення у тому, що передміщан не будуть у майбутньому залучати у шарварках, а також

допоможуть у зведенні окопів на передмісті [20, арк. 186]. Ще однією важливою деталлю, якою закінчуються протоколи цього часу, є вказівка на те, що передміщани відмовлялися розходитися після завершення засідання магістрату, незважаючи на відповідні накази [20, арк. 189]. Факт, який мав місце вже після завершення засідання магістрату протоколювався, очевидно, з тою метою, аби надати виступам передміщан характеру бунту, для боротьби з яким можливо було вжити вже цілком інші методи. Таким чином, записи протоколів суперечок між передміщанами та львівським магістратом щодо будівництва міських укріплень побудовані довкола аргументів, якими передміщан намагались схилити до робіт на будівництві, а також контраргументів жителів передмість. Протокол, фіксуючи пряму мову учасників конфлікту, відобразив зразки тогочасного публічного виступу, що посилює цінність цієї пам'ятки.

Попри бурхливі суперечки довкола подальшого розвитку систем міської фортифікації, XVII ст. – це час поступового руйнування львівських мурів. Цей факт засвідчують позови магістрату проти мешканців прилеглих до мурів ділянок, оскільки ті адаптували окремі фрагменти укріплень під свої житлові чи господарські потреби. Руйнування мурів зумовлювалось зменшенням їх ролі в обороні міста після укріплення міського валу, який по висоті на деяких ділянках майже рівнявся муру. Акти першої половини XVII ст., котрі стосувалися військової справи у Львові, створені канцелярією львівського магістрату, як і в попередній період, серед іншого стосувалися фінансування тих чи інших військово-оборонних проєктів. Надання зазначених коштів у звітах витрат, як правило, пояснювалося відповідними королівськими вказівками щодо розвитку та налагодження системи міських фортифікацій. В одному з таких звітів від 11 липня 1621 р. міщани оголошували суму, накопичену із зібраних податків. Причиною звітування стала люстрація оборонних укріплень міста, що проводилась у цей час королівською комісією. Ще одним із пунктів згаданого документа був дозвіл провести огляд самих укріплень, а також записів витрат на оборону міста [20, арк. 151-152]. Серед реєстрів витрат на будівництво та ремонт укріплень у збірці Центрального державного архіву у м. Львові зберігається також реєстр витрат на ремонт львівського арсеналу у 1632 р. [21, арк. 2].

Отже, головним критерієм з'ясування ролі документа виступає саме специфіка змісту до-

кумента, яка визначається необхідністю реалізації тієї або іншої суспільної потреби. Функціональною суттю документів, відображення процесів становлення міських мурів, і відносини між магістратом і міщанами є регулятивно-комунікативна й управлінська функції. За документами міської ради досліджуються спроби розбудови та налагодження оборони міста у першій половині XVII ст. Встановлено, що станом на початок XVII ст. фортифікації Львова з часу останньої реконструкції у середині XVI ст. не зазнавали серйозних модифікацій і поступово переходили до занепаду через наростаючі фінансові проблеми міста, а також через порівняно мирний період в історії Речі Посполитої. Найбільш інформативно насиченими є протоколи засідань магістрату. Таким чином, записи протоколів суперечок між передміщанами та львівським магістратом відносно будівництва міських укріплень побудовані довкола аргументів, якими передміщан намагались схилити до робіт на будівництві, а також контраргументів жителів передмість. Протокол, фіксуючи пряму мову учасників конфлікту, відобразив зразки тогочасного публічного виступу, що посилює цінність пам'ятки. Зокрема, задокументовані виступи достойників львівського магістрату, а також очільників передміської громади. За усіма цими суперечками проглядається протистояння міста та передмістя, яке на цей час виявилось у конфлікті довкола будівництва міських укріплень. Також, люстрації та ревізії стану міських укріплень та їхнього забезпечення зброєю й амуніцією є важливим джерелом, на основі яких прослідковується еволюція та становище міської оборонної забудови та боєготовності його оборонців.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Зубрицький Д. Хроніка міста Львова [Текст] / Наук. ред.: Я. Дашкевич, Р. Шуст. – Львів: Центр Європи, 2002. – 602 с.
2. Łoziński W. Patrycjat i mieszczaństwo lwowskie w XVI i XVII wieku / W. Łoziński. – Lwów: Gubrynowicz i Schmidt, 1890. – 305 s.
3. Bański K. Ludwisarstwo lwowskie za Zygmunta I. / K. Bański. – Lwów: Zakład Narod. im. Ossolińskich, 1921. – 106 s.
4. Tomkiewicz W. Dzieje obwarowań miejskich Lwowa / W. Tomkiewicz // Kwartalnik architektury i urbanistyki. Teoria i historia. Warszawa. – 1971. – T. XVI. – S. 93-138.
5. Мельник Б. До питання про стан озброєності укріплень Львова у другій половині XVII ст. [Текст] / Б. Мельник // Львівський історичний музей. Наукові записки. – Львів, 1997. – Вип. 6. – Ч. 1. – С. 194-199.
6. Львів в документах і матеріалах [Текст]: збірник документів і матеріалів / УЯ. Єдлінська, Я.Д. Ісаєвич, О.А. Купчинський, О.А. Кірсанова, Я.С. Лялька, Ф.І. Стеблій, С.М. Трусевич, Л.С. Федоришин. – К.: Наукова думка, 1986. – 953 с.
7. Дашкевич Я.Р. Адміністративні, судові й фінансові книги на Україні в XIII-XVIII ст.: (проблематика, стан і методика дослідження) [Текст] / Я.Р. Дашкевич // Історичні джерела та їх використання: [збірник статей] / ред. кол.: І.Л. Бутич; ред. кол.: І.П. Крип'якевич; ред. кол.: Ф.П. Шевченко, К.Ф. Март'янов; АН Української РСР, Ін-т історії. – К.: Наукова думка, 1964. – Вип. 4. –

1969. – С. 129-171.

8. Білушак Т. Оборонні споруди Львова XIV–XVIII ст.: історичні дослідження і збереженні пам'ятки / Т. Білушак // Держава та армія: Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. – № 724. – С. 68–74.

9. Bilushchak T. Documents Central State Historical Archives in Lviv as a Channel of Social Communication / T. Bilushchak // Proceedings 4th International Academic Conference of Young Scientists «Humanities and Social Sciences 2013» (HSS-2013). – Lviv: Lviv Polytechnic Publishing House, 2013. – Electronic edition on CD-ROM, P. 100-102.

10. Шеломенцев-Терський С. Стан обороноздатності Львова у світлі архівних документів королівської канцелярії середини XIV–середини XVII ст./ С. Шеломенцев-Терський, Т. Білушак, // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2013. – Т. 21. – С. 140-147.

11. Білушак Т. Стан озброєності Високого замку у Львові за актовими джерелами / Т. Білушак // Держава та армія: Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – № 752. – С. 24-30.

12. Білушак Т. Зброя середньовічного Львова (за актовими джерелами) / Т. Білушак // Військовий-науковий вісник. – Львів: АСВ, 2013. – Вип. 19. – С. 3-11.

13. Bilushchak T. Historical and documentary research of the funding for military and defence projects in analysis of documents which produced in the chancery of Lviv magistrate during XVII-XVIII centuries / T. Bilushchak, S. Shelomentsev-Tersky // Молодой ученый (Россия, Казань), 2014. – №3. – С. 699-702.

14. Bilushchak T. Using Archival Documents Created in the

Chancellery of Magistrate in Defense Study of Lviv in XIV-XVIII Centuries / T. Bilushchak, S. Shelomentsev-Tersky // Global Journal of Interdisciplinary Social Sciences (GJISS), Vol 3, No. 1 (2014). – P. 19-22. – Available at <http://gifre.org/library/upbad/volume/19-22-vol-3-1-14-gjiss.pdf>

15. Білушак Т. Аналіз архівних документів гродських та земських судів, сеймиків з питань обороноздатності міста Львова XVI–XVIII ст. / Т. Білушак, С. Шеломенцев-Терський // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – Вип. XXXVII. – С. 22-27.

16. Білушак Т. Огляд архівних документів з обороноздатності Львова XIV–XVIII ст. та складові частини формуляра того часу / Т. Білушак // Матеріали III Міжнар. наук. конференції ICS-2014. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – С. 246-247.

17. Білушак Т. Дослідження обороноздатності середньовічного Львова XIV–XVIII ст. на основі аналізу архівних та музейних джерел / Т. Білушак // Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: «Талком», 2015. – С. 21-24.

18. Zubyk F. Gospodarka finansowa miasta Lwowa w latach 1624–1635 / F. Zubyk – Lwów: Instytut Popierania Polskiej Twórczości Naukowe, 1930. – 496 s.

19. Соціальна боротьба в місті Львові в XVI–XVIII ст. [Текст]: зб. док. / Під ред. Я.П. Кіся. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1961. – 442 с.

20. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (далі – ЦДАЛ України), ф.52, оп.1, спр.42, арк. 218.

21. ЦДАЛ України, ф.52, оп.1, спр.45, арк. 2.

Білушак Тетяна Роль документів в інформаційній комунікації міської влади у питаннях розбудови та налагодження оборони міста Львова у першій половині XVII ст. (на прикладі архівних джерел ЦДА України у м. Львів)

У статті досліджується документно-інформаційна комунікація, яка утворювалася у результаті діяльності львівського магістрату з питань розбудови та налагодження оборони міста Львова у першій половині XVII ст. З'ясовано закономірності, які відображали процеси становлення міських мурів і відносини між магістратом і міщанами, які у зв'язку з цим виникали.

Ключові слова: документно-інформаційна комунікація, магістрат, середньовічний Львів, оборона міста, фортифікації, архівні джерела, протокол, листи-звернення

Билушак Татьяна Роль документов в информационной коммуникации городской власти в вопросах развития и налаживания обороны города Львова в первой половине XVII в. (на примере архивных источников ЦГА Украины в г. Львов)

В статье исследуется документально-информационная коммуникация, которая образовалась в результате деятельности львовского магистрата по вопросам развития и налаживания обороны города Львова в первой половине XVII в. Выявлены закономерности, которые отражали процессы становления городских стен, и отношения между магистратом и мещанами, которые в связи с этим возникали.

Ключевые слова: документно-информационная коммуникация, магистрат, средневековый Львов, оборона города, фортификации, архивные источники, протокол, письма-обращения

Bilushchak Tetiana The role of documents in information communications of the City authorities in matters of development and defense adjustment of Lviv City during the first half XVII century (on the example archival sources of CSHA of Ukraine in Lviv)

This article deals with the document-information communication, which was formed as a result of the activities of Lviv City Magistrate in matters of development and defense adjustment of Lviv City during the first half XVII century. The main criterion of role clarifying of the document is serves the exactly specific content of the document, which is defined by the necessity of public demand realization. The regulative – communication and management functions included the functional essence of document, displaying processes of the city walls and the relationship between the Magistrate and the burgers. Attempts development and defense adjustment of Lviv City during the first half XVII century was studied according to the documents of the City Council. It is established that at the beginning of the XVII century Lviv fortifications since the last reconstruction in the middle of the XVI century has not undergoing the major modifications. Therefore, the Lviv fortifications proceeded to decline gradually due to growing financial problems of the city and relatively peaceful period in the history of the Polish-Lithuanian Common wealth. The most saturated of information are minutes of meetings of the Magistrate. The protocol is fixed the direct language of participants in the conflict. The protocol is reflected of the then samples public speech, which increases the value of the monument. Also, the lustrations and revisions of city fortifications state and their weapons providing and ammunition is an important source based on which is traced the evolution and situation of the defense city construction and combat readiness of its defenders.

Keywords: document-information communication, Magistrate, medieval Lviv, defense of the city, fortification, archival sources, protocol, supplicaeion

Рецензенти:

Кривошея Ір.І., д.і.н., професор
Трощьки Мацей, д.габ., професор

Надійшла до редакції 11.05.2016 р.